

få lidelsefria dissekeringar av arabvärldens problem. Drömmarna förvandlades för dom flesta till exil, självmord eller brutala mord.

Ajami är en skoningslös kritiker av arabisk självömkän. Innan Irakkriget skrev han en uppmärksam artikel i *Foreign Affairs* där en slutsats var att det var utsiktslöst av George W. Bush att tro att USA kunde få stöd av arabvärldens diktatorer för ett projekt att demokratisera regionen. Bättre att följa sin övertygelse och göra det som var rätt.

Den amerikanske vänsterintellektuelle skribenten Paul Berman (en av få amerikanska vänsterintellektuella som stödde president Bush' krig mot Irak) menar i sin tänkvärda bok *Terror and Liberalism* att konflikten mellan muslimska fundamentalister och de liberala demokratierna är en fortsättning på det amerikanska västerländska kriget mot det totalitära som pågått sedan andra världskriget över kalla kriget och nu i kriget mot terrorismen. I samtliga fall handlar det om att bekämpa läror baserade på texter som skall tolkas bokstavstroget.

Nja, torde högerliberaler som Lewis och Ajami invända. Alla tre

påpekar att västerländska demokratier konfronteras med en antiliberal utmaning. För liberaler är det ett dilemma att det öppna samhällets fiender inte låter sig bekämpas med florett. Här krävs ökat militärt och polisiärt samarbete över gränserna, nödvändigheten att otvetydigt stå upp för det fria samhället inom respektive land.

HATAR VÄSTERLÄNDSKA SAMHÄLLEN

Mot demokrater som var villiga till eftergifter kunde både nazister och kommunister demonstrera välvilja. Lewis och Ajami betonar att muslimska fundamentalister hatar öppna västerländska samhällen för vad de är. De som står för terrordåden vill inte döda västerlänningar för vad de gör.

Liberala muslimer i opposition mot fundamentalism stöder sig också på islams urkunder. Bernard Lewis menar att den islamiska världens framtid mycket beror på hur muslimer själva hanterar framtiden. Det sägs ofta att mandat för genomgripande förändringar fås när kostnaderna för att bevara rådande

strukturer uppfattas som så prohibitiva att tillräckligt många är beredda att pröva något nytt.

Skall detta bli verklighet i den muslimska världen i allmänhet och den arabiska i synnerhet krävs enligt Fouad Ajami att folk där en gång för alla slutar skylla på andra och dels inser att deras problem mestadels är självförvållade, dels att dom som lider av misären varken är USA eller Israel utan de egna medborgarna. För en utomstående pekar mycket på att det dessvärre är långt dit.

Peter Stein (pstein@comhem.se) är civilekonom och egen företagare.

BOKFAKTA

Bernard Lewis
The Crisis of Islam - Holy War and Unholy Terror
The Modern Library, New York, 2003

Fouad Ajami
The Dream Palace of The Arabs
Förlag: Vintage Books, New York, 1999

Paul Berman
Terror and Liberalism
WW Norton & Company, 2003

VÄRLDSPOLITIK

Imperialismen har goda sidor

Av Daniel Braw

USA har mycket att lära av det brittiska imperiet. Bland annat att man inte kan driva ett lågbudgetimprrium utan svåra konsekvenser.

I MONTHY PYTHON-FILMEN *Life of Brian* utbryter i en judisk separatistgrupp en hetsig diskussion på temat "Vad har imperiet någonsin gjort för oss?" Både det ena och det andra, visar det sig: skolor, renhållning,

vattenledningar och mycket mera har man Rom att tacka för.

Efter en liknande linje argumenterar den brittiske historikern och akademiske superstjärnan Niall Ferguson i sin mycket uppmärksammade skildring av det brittiska impe-

riet, "Empire". Det brittiska imperiet var betydligt bättre än sitt rykte, är den enkla tesen.

Idag betraktas imperietiden gärna som en pinsam epok i historien; ordet imperialism har en starkt negativ klang i stil med kolonialism, rasism och exploatering.

Men, menar Ferguson, det brittiska imperiet hade också många goda sidor. Det är en av de pådrivande moderniserande krafterna historien känner. Kapitalismen, kommunikationerna och den parlamentariska demokratin spriddes från imperiets centrum ut i världen, och lade grunden för mycket av dagens välförhållanden.

Det vore emellertid fel att uppfatta Niall Ferguson som reaktionär eller revisionistisk. Självfallet hade imperiet många svaga och rent av dåliga sidor – förtrycket och våldet till exempel – och dessa får också plats i skildringen. Skillnaden är att där dessa annars gärna får dominera omdömet om imperiet som helhet,

”Britterna offrade sitt imperium för att inte tyskarna, italienarna och japanerna skulle få utveckla sina.”

finner Ferguson att de inte uppväger alla imperiets förtjänster.

Det brittiska imperiet skapade paradoxalt förutsättningarna för den egna undergången; dess liberala karaktär bäddade för koloniernas utbrytningsförsök. Och trots att britterna som mest kontrollerade en fjär-

dedel av världens yta, var dess militära styrka påfallande liten. Imperiet baserades i hög grad på överenskommelser med lokala myndigheter.

Andra världskrigets ansträngningar tog slutligen knäcken på det redan i sönderfall stadda väldet. Britterna offrade sitt imperium för att inte tyskarna, italienarna och japanerna skulle få utveckla sina – är inte det nog för att förlåta alla imperiets synder?, undrar Ferguson.

Undertiteln utlovar också anvisningar för hur dagens imperium, USA, ska skötas. Problemet, menar Ferguson, är att amerikanerna vägrar inse att de befinner sig i samma situation som Storbritannien gjorde tidigare. De internationella insatserna tenderar att bli halvmesyrer, eftersom man inte lägger ned tillräckligt mycket tid och pengar – det går inte långsiktigt att driva ett lågbudgetimperium. Detta självförnekande imperium kan

rent av bli en fara för omvärlden, om det inte besinnar det ansvar som följer med hegemoni.

Några mer omfattande slutsatser drar emellertid inte Niall Ferguson. Lektionen i imperieskötsel uteblir nästan helt.

Det stora intresset för Empire är välförtjänt. Niall Ferguson äger den avundsvärda kombinationen av ett gediget och mångsidigt kunskande, ett rörligt intellekt och en särdeles berättarförmåga – och därtill modet att tänka efter eget huvud.

Daniel Braw (dbraw@yahoo.se) studerar idé- och lärdoms historia vid Lunds universitet.

BOKFAKTA

Niall Ferguson

Empire: The Rise and Demise of the British World Order and the Lessons for Global Power

Basic Books 2003

SAMHÄLSKRITIK

Jedediah Purdy, ett annorlunda naturbarn

Av Elisabeth Braw

Jedediah Purdy är ett amerikanskt fenomen, en intellektuell särpling som fått stort genomslag i Washington, kanske just för att han är oförutsägbar.

IDAG ÄR Washington mycket polariserat. Skarpa hjärnor saknas inte, men de är sällan av det mer eftertänksamma slaget: sitt intellekt använder man i slaget mellan partierna. I detta klimat är 29-årige Jedediah Purdy en särpling. Kanske är det för att han är lika smart som oklassificerbar, i alla fall med de traditionella partikrite-

rierna mätt, som han fått ett sådant genomslag.

1998 publicerades en bok med titeln *For Common Things*. Dess författare bekymrade sig över hur USA blivit ett humorsamhälle, eller rättare sagt ett ironisamhälle. TV-serien *Seinfeld* är inte längre en perversion av samhället - den är samhället. Ironin är vår samtalsvaluta,

och vad leder det till? Vi blir blasé, inget engagerar oss riktigt. Observationen var mycket träffande, och boken var skriven med ett sådant djupsinne att man förmodade att författaren var en person med livserfarenhet från tidigare tidevarv.

Icke. Bakom det omöjliga namnet Jedediah Purdy gömde sig en blott 24-årig man. Han var visserligen bosatt i Washington men totalt olik den amerikanska huvudstadens politikproffs: han var uppvuxen i delstaten West Virginia, som fortfarande inte riktigt hunnit ikapp samtiden. Hans föräldrar var övervintrade 68-or, som undervisat honom i hemmet. Hemundervisningen kompletterades med studier på Harvard (!) och sedan alltså en bok. Nu har det annorlunda underbarnet reflekterat ytterligare över sitt hemland; denna gång om dess relationer med omvärlden. Resultatet heter